

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย(Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์เชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก ในเรื่องของสภาพปัญหาเชิงจริยธรรม พฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเมื่อเกิดปัญหาทางจริยธรรม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดการเกิดปัญหาทางจริยธรรม และผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดสถานการณ์เชิงจริยธรรม ศึกษาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก จำแนกตามเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก ตามเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักและตามคะแนนเฉลี่ยสะสม หาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก กับเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก และคะแนนเฉลี่ยสะสม เพื่อศึกษาคะแนนเฉลี่ยสะสม เจตคติต่อผู้ป่วยหนัก และเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักในการรวมกันพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบ่งชั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) แบบวัดความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นสถานการณ์เชิงจริยธรรมจำนวน 21 สถานการณ์ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาทฤษฎีและได้ทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับสถานการณ์เชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ หัวหน้าหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก พยาบาลประจำการที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักที่ปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี และอาจารย์ที่ทำการนิเทศนักศึกษาในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก ทั้งหมด 12 ท่าน และนำสถานการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เป็นประเด็นปัญหาเชิงจริยธรรมตามประเด็นของจริยธรรมที่ได้ค้นคว้าจากเอกสารจัดให้เข้าประเด็นและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงประจักษ์ แล้วจึงนำมาสร้างเป็นแบบวัดความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ นำไปหาความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ทางจริยธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักจำนวน 5 ท่าน และนำข้อมูลมาปรับแก้ไขภายใต้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาหาค่าความเที่ยง(Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา(α) ของครอนบาค (Cronbach's Coeffcience) ได้ค่าความเที่ยงแบบวัดทั้งฉบับ 0.85 แล้วจึงนำไปใช้จริงกับตัวอย่างประชากร แบบวัดความตั้งใจกระทำพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักมีจำนวน 45 ข้อ 3) แบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 2 ตอน คือแบบวัดเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 มาตรการเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก ส่วนที่ 2 มาตรการประเมินเจตคติต่อผู้ป่วยหนักมีจำนวน 34 ข้อ และตอนที่ 2 คือ แบบวัดเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 มาตรการเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก ส่วนที่ 2 มาตรการประเมินเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก จำนวน 44 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยส่งถึงผู้อำนวยการของสถาบันการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดของสถาบันพระบรมราชชนก และคณบดีของมหาวิทยาลัยในสังกัดของทบวงมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน นำแบบสอบถามไปยังสถาบันที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งด้วยตนเองและส่งไปทางไปรษณีย์ ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 6 สัปดาห์ แจกแบบวัดไปจำนวน 364 ชุด ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.25

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยข้อมูลทั่วไป คะแนนเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก คะแนนเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก และคะแนนความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก และคะแนนเฉลี่ยสะสมกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักโดยใช้ Correlation Coefficient และใช้ Multipel Regession ในการพยากรณ์ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสถานการณ์เชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักจากการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างพบว่า

1.1 สถานการณ์เชิงจริยธรรมการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักที่พบบ่อยที่สุดคือ ในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการพยาบาล การคำนึงในสิทธิส่วนบุคคล บทบาทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความตาย และการคำนึงถึงความปลอดภัยและประโยชน์ต่อผู้ป่วยและญาติเรียงตามลำดับตามลำดับ

1.2 พฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเมื่อเกิดปัญหาทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักที่ใช้กันมากที่สุดคือ ในเรื่องของการบอกผู้ป่วยทุกครั้งในการให้การพยาบาล การให้การพยาบาลลักษณะเดียวกันทั้งในผู้ป่วยรู้สติ/ไม่รู้สติ รุนพี่ตักเตือนรูน้อง ประเมินสภาพผู้ป่วยก่อนให้การพยาบาล ศึกษาสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของผู้ป่วยก่อน การยอมรับ/เข้าใจผู้ป่วยและญาติ เปิดโอกาสและตั้งใจฟังผู้ป่วย/ญาติตามลำดับ

1.3 แนวทางการป้องกันปัญหาเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักที่ใช้กันมากที่สุดจะเป็นในเรื่องการคำนึงถึงความเป็นบุคคลของผู้ป่วยและญาติ รองลงมาคือคำนึงถึงคุณภาพการพยาบาล การให้การพยาบาลแบบองค์รวม คำนึงถึงจรรยาบรรณ ใฝ่หาความรู้ ตระหนักหน้าที่ตามขอบเขตวิชาชีพ เข้าใจและเห็นใจผู้ป่วย/ญาติ คำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยตามลำดับ

1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักในเรื่องของไม่คำนึงถึงความเป็นบุคคล มุ่งที่จะทำงานตามหน้าที่ ขาดการคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยและญาติ ไม่ความรักในวิชาชีพ ขาดความรู้เรื่องโรค ขาดความสนใจผู้ป่วยญาติ ขาดการสร้างสัมพันธภาพ ไม่เข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของผู้ป่วยและญาติ การขาดความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ไม่ความรักในวิชาชีพเรียงตามลำดับตามลำดับ

1.5 ผลกระทบเมื่อเกิดปัญหาเชิงจริยธรรมจะมีผลกระทบต่อผู้ป่วยโดยตรงมากที่สุด

2. การศึกษาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักและคะแนนเฉลี่ยสะสม

2.1 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีเจตคติต่อผู้ป่วยหนักทางบวกน้อย จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 รองลงมาคือมีเจตคติต่อผู้ป่วยหนักทางลบน้อย จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6

2.2 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักทางบวกมาก จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 76.1 รองลงมาคือ มีเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักทางบวก ปานกลาง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7

2.3 นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ในปานกลางค่อนข้างสูงคือ ระดับคะแนน 2.51 ถึง 3.00 จำนวน 144 คน คิดคะแนนร้อยละ 44.72 รองลงมาคือมีคะแนนเฉลี่ยสะสม สูง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 24.84

2.4 นักศึกษาพยาบาลมีความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักทางบวก น้อย จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 70.2 รองลงมากระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักทางลบ น้อย 64 คนคิดเป็นร้อยละ 19.9

2.5 นักศึกษาพยาบาลมีความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักในด้านของการคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.00 รองลงมาคือด้านการคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ป่วย/ญาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.32

3. เปรียบเทียบความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักจำแนกตาม เจตคติต่อผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักและคะแนนเฉลี่ยสะสม

3.1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก จำแนกตามเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก ไม่มีความแตกต่างกัน

3.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก จำแนกตามเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม ไม่มีความแตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของเจตคติต่อผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก คะแนนเฉลี่ยสะสม และความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก

4.1 เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระดับที่ .01

4.2 เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักเพียงตัวเดียว สามารถพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.34978 ตัวทำนายนี้อธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักได้ร้อยละ 12.2 โดยที่เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักมีอำนาจการอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักมีดังนี้

กรณีคะแนนดิบ

$$Ib = 9.27364 + 0.15597 (\text{เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก})$$

กรณีคะแนนมาตรฐาน

$$IB = .34978$$

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1.1 สถานการณ์เชิงจริยธรรมการในปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักที่พบมากที่สุดคือสถานการณ์ในประเด็นการคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการพยาบาล ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักจะเป็นเรื่องของหน้าที่พยาบาลหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยหนักขาดการคำนึงในเรื่องมาตรฐานและคุณภาพในการให้การดูแลผู้ป่วยซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง และเป็นปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย (กาญจนา ปัญญานนท์วาท , 2538) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยสภาพพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพของคณะอนุกรรมการจริยธรรม สภาการพยาบาล จากเอกสารสภาการพยาบาลและนิติกรกระทรวงสาธารณสุข ในช่วงปีพ.ศ.2527 ถึงพ.ศ.2538 ได้พบว่าผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลที่มีพฤติกรรมกระทำผิดจริยธรรม ในสถานการณ์ที่กระทำผิดได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่จะให้เมื่อมีผู้ร้องขอ และทะเลาะวิวาทไม่สามัคคี (คณะอนุกรรมการจริยธรรม สภาการพยาบาล , 2539 : 1-2) และปัญหาจริยธรรมทางการพยาบาลที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์บ่อยๆ เช่น พยาบาลแสดงอำนาจบาตรใหญ่ พุดเสียงห้วน ซักสีหน้า และไม่สนใจจะสอบถามรายละเอียดเพื่อจะให้การช่วยเหลือ นอกจากนี้ทางวิชาชีพการพยาบาลได้นำเอาความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ต่างๆ เข้ามาใช้ในการรักษาพยาบาลกับผู้ป่วย ในเรื่องเทคนิควิธีการในการปฏิบัติการพยาบาล หรือนำเอาเครื่องมือ เครื่องใช้ที่คิดค้นขึ้นมาใหม่มีความทันสมัยและวิธีการนำมาใช้กับผู้ป่วยที่ยุงยากซับซ้อน และมีราคาแพงต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เช่นเครื่องช่วยหายใจ เครื่องตรวจคลื่นหัวใจ เป็นต้น ทำให้การพยาบาลนั้นที่ควรจะเน้นในการให้การดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมลดน้อยลง เพราะพยาบาลเน้นที่จะให้การดูแลอุปกรณ์ต่างๆ ที่นำมาช่วยผู้ป่วยมากขึ้น (Babara ,1993 : 31) นอกจากนี้ไพรมเมอร์ (อ้างถึงใน สิวลี ศรีโล , 2534) ได้ให้ความเห็นว่สาเหตุที่เกิดภาพลักษณ์และพฤติกรรมเปลี่ยนไป และแสดงออกมานั้นเป็นผลมาจาก

- 1)ภาระงานที่ต้องเผชิญ ทำให้เกิดความเคยชินและมุ่งที่จะทำงานเฉพาะหน้าให้เสร็จมากกว่าการคำนึงถึงจิตใจ
- 2)ระบบของกระบวนการในการให้การบริการทางสุขภาพมุ่งให้ความสำคัญของเทคโนโลยีที่ใช้บำบัดอาการของโรคมากกว่าการคำนึงถึงเรื่องจิตใจของผู้ป่วย

3) เนื้อหาของวิชาการเรียนหนักไปทางด้านวิทยาศาสตร์ ส่วนการเน้นเนื้อหาทางจริยธรรมมักอยู่ในการสอดแทรกมากกว่าที่จะให้ความรู้อย่างจริงจัง 4) ลักษณะการทำงานของพยาบาลไม่เปิดโอกาสให้ได้คำนึงไตร่ตรองและนึกถึงปัญหาทางจริยธรรม จากที่กล่าวมาจะพบว่าเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้พยาบาลทำงานมุ่งเน้นในเรื่องของการทำงานที่มุ่งความสำเร็จของงานมากกว่าความเป็นบุคคลของผู้ป่วย

เพราะฉะนั้นผู้บริหารทางการพยาบาล และอาจารย์พยาบาลควรจะต้องปลูกจิตสำนึกในเรื่องของการคำนึงถึงมาตรฐานและคุณภาพในการปฏิบัติการพยาบาล โดยในด้านของผู้บริหารการพยาบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องของการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมมุ่งหมายไปสู่การให้การพยาบาลที่มีมาตรฐานและคุณภาพ ส่วนในด้านของผู้สอนนั้นในหลักสูตรการเรียนการสอนควรมีการสอดแทรกหรือกำหนดเนื้อหาทางจริยธรรมให้เห็นได้เด่นชัดมากขึ้น และจากการสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาลของชุดิมา ปัญญาพิณินุกร (2540 : 59) ไม่พบรายงานว่ามีการส่งเสริมหรือพัฒนาจริยธรรมในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเลย นอกจากนี้การจัดกิจกรรมหรือวิธีการเสริมสร้างจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพแก่นักศึกษา มักเป็นเรื่องอิสระของผู้สอนแต่ละคนจะนำไปปฏิบัติ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สอน

ส่วนในเรื่องของการคำนึงถึงประโยชน์และความปลอดภัยของผู้ป่วยและญาติจะพบได้น้อยในสถานการณ์เชิงจริยธรรมนั้น ซึ่งบัญญัติ ปริษญานันท์(2526) สมาคมพยาบาลวิฤตของสหรัฐอเมริกา (AACN , 1972) และ Kinney and Other(1988) ที่กล่าวถึงหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักว่าเป็นหน่วยงานที่ให้การบำบัดรักษาผู้ป่วยในระยะวิฤตและผู้ป่วยที่ต้องให้การดูแลผู้ป่วยใกล้ขีดเป็นพิเศชอยู่ตลอดเวลา โดยพยาบาลและเจ้าหน้าที่ต้องได้รับการฝึกฝนหรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับเทคนิคพิเศชต่างๆทั้งในการช่วยชีวิตทำให้ผู้ป่วยปลอดภัยทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม และนอกจากนี้ยังมีจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลต่อประชาชน ได้กล่าวถึงในเรื่องการป้องกันอันตรายที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ปัจจุบันกฎหมายของแต่ละประเทศให้ความคุ้มครองในเรื่องของสิทธิผู้ป่วยในการทำการรักษา รวมทั้งการได้รับข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษาเพื่อมิให้เกิดเป็นอันตรายต่อผู้ป่วย และให้โอกาสผู้ป่วยมีทางเลือกที่จะกระทำการตัดสินใจในการรักษาพยาบาล ถ้าเกิดมีความผิดพลาดทางการรักษาสามารถที่จะทำการฟ้องร้องได้

1.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก ในการวิจัยที่พบมากที่สุดเป็นกลุ่มของการไม่คำนึงถึงความเป็นบุคคล ในสถานการณ์เชิงจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานทางการพยาบาล ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าในการดูแลผู้ป่วยพยาบาลและผู้เกี่ยวข้องในการดูแลนั้นขาดการคำนึงในเรื่องของความเป็นบุคคลของผู้ป่วย ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมมากที่สุด การที่ขาดความคำนึงในความเป็นบุคคลของผู้ป่วย เกิดจากพยาบาลที่ปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักจะดูแลผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤต(ฉุกเฉินหรือไม่รู้สึกตัว)และ/หรือต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด) รวมทั้งยังต้องดูแลในอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยชีวิตของผู้ป่วยหรือการนำเอาเทคโนโลยีต่างมาใช้ในการพยาบาลโดยไม่ได้บอกกล่าว (Lynne , 1994) เพื่อให้ผู้ป่วยได้ยึดชีวิตของผู้ป่วย จนบางครั้งพยาบาลจำเป็นต้องทำการตัดสินใจโดยไม่ได้บอกกล่าวญาติ และผู้ป่วยเพราะคิดว่าเป็นเป็นสิ่งที่ดีที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยมากที่สุด นอกจากนี้ยังเกิดจากปัจจัยหลายด้านๆที่ทำให้พยาบาลขาดความคำนึงถึงความเป็นบุคคลคือจำนวนของบุคลากรในการปฏิบัติการพยาบาลไม่เพียงพอกับความ ต้องการการดูแลของผู้ป่วย การปลุกฝังจิตสำนึกในการรักษาชีพเป็นต้น

1.3 พฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพเมื่อเกิดปัญหาทางจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักที่ไ้กันมากที่สุดมากที่สุดมาก คือบอกผู้ป่วยทุกครั้งในการให้การพยาบาลกับผู้ป่วย เนื่องจากพยาบาลเกิดความตระหนักในเรื่องของความเป็นบุคคลมากขึ้น อาจเป็นผลของผู้ป่วยที่เรียกร้องหรือคำนึงถึงสิทธิของตนเอง และประชาชนมีความรู้ที่สูงขึ้น สำหรับแนวทางการป้องกันปัญหาในสถานการณ์เชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก ที่ไ้กันมากที่สุดในด้านตัวผู้ปฏิบัติงานเอง ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าทั้งแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาเชิงจริยธรรม จะยึดที่ตัวผู้ปฏิบัติการพยาบาลเป็นหลัก คือตัวพยาบาลต้องมีทักษะเทคนิควิธีการที่ถูกต้อง มีความรู้ ความเข้าใจในพยาธิสภาพของผู้ป่วย ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ การรู้จักป้องกันตนเองมิให้มีความผิดทางกฎหมาย ซึ่งกล่าวมานี้เป็นเนื้อหาในจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล

2. การศึกษาความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อผู้ป่วยหนัก เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักและคะแนนเฉลี่ยสะสม

ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักของนักศึกษาพยาบาลทางบวอยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนในปัจจุบัน มุ่งเน้นไปให้เรื่องของการให้ความรู้ในชั้นเรียนและให้นักศึกษามีการปฏิบัติที่เน้นในเรื่องเทคนิคทางการพยาบาลเท่านั้น และซึ่งสนับสนุนโดยผลการสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 2 ได้อภิปรายเพื่อค้นหาปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมในบัณฑิตพบว่ามีปัญหา 4 ด้าน คือ (1) ด้านของผู้สอน ขาดแคลนอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนจริยธรรมทางการพยาบาล อาจารย์ขาดความตระหนักในการที่สอดแทรกกรณีจริยธรรมให้กับนักศึกษา (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่ได้ระบุกิจกรรมการสอนในรายวิชา ขาดการวางแผนที่ต่อเนื่องของหลักสูตร (3) การประเมินผลที่ไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ขาดการบันทึกพฤติกรรมทางจริยธรรม (4) ด้านการเอื้ออำนวยความสะดวก งบประมาณไม่เพียงพอที่จะจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเช่นสื่อการสอน ตำราที่ใช้ค้นคว้าไม่เพียงพอ ขาดแหล่งที่ใช้ในการค้นคว้า (วรรณิ เตียววิศเรศ , 2536 : 140-150) และอาจเกิดเนื่องมาจากสาเหตุว่าลักษณะของสถานการณ์เชิงจริยธรรม ในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามสถานการณ์เชิงจริยธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก ซึ่งนักศึกษาพยาบาลมีโอกาสพบกับสถานการณ์นั้นๆน้อยมาก เนื่องจากช่วงเวลาฝึกปฏิบัติงานยังน้อยประมาณ 3 ถึง 4 สัปดาห์ทำให้มีประสบการณ์ในการที่จะเผชิญปัญหาทางจริยธรรมจึงน้อยตามไปด้วย จึงเกิดความไม่แน่ใจ ลังเลที่จะกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก

ดังนั้นในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ผู้สอนจึงควรนำสถานการณ์ที่รวบรวมจากการวิจัยนี้เป็นสถานการณ์ประกอบการสอน ให้โอกาสนักศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติดูแลที่มีคุณภาพ เพื่อเตรียมตัวปฏิบัติการพยาบาลเมื่อศึกษาสำเร็จ

2.1 เจตคติต่อผู้ป่วยหนักไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก เนื่องมาจากกรณีที่นักศึกษาพยาบาลยังมีประสบการณ์ ในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักน้อยมาก อธิบายได้ว่าการสร้างเจตคติต่อสิ่งใดจะต้องสร้างความรู้และความเชื่อต่อสิ่งนั้นก่อน (วิภาวรรณ ศรีงาม , 2537) แต่ถ้ายังไม่เคยพบหรือยังมีประสบการณ์น้อย การสร้างเจตคตินั้นจะเป็นไปได้ลำบากที่จะทำให้เกิดความตั้งใจกระทำพฤติกรรมในสิ่งใดๆได้ไม่ดี นอกจากนี้การเรียนการสอนเพื่อจะสร้างเจตคติที่ดีเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ใช้ระยะเวลาและต้องทำอย่างมีระบบต่อเนื่อง มีลำดับขั้นตอน และผสมผสาน ดังนั้นการการศึกษาเพื่อพัฒนาเจตคติจึงควรประกอบด้วยปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่แสดงความมุ่งมั่นและชัดเจน โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละชั้นปี มีการกำหนดเป็นขั้นตอนการพัฒนาเจตคติตั้งแต่ผู้เรียนเข้าสู่ระบบการศึกษา จนกระทั่งสำเร็จออกไปประกอบวิชาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลซึ่งปรากฏต่อไปในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สุดท้ายคือ เนื้อหาที่แสดงถึงความจำเป็นในการสร้างเจตคติ (รุ่งศรี ศรีสุวรรณ , 2538 : 63)

2.2 เจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก จากการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เจตคติต่อผู้ป่วยหนักมีผลต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมอาจเนื่องมาจากเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดหรืออารมณ์ ความชอบ ไม่ชอบต่อลักษณะของการดูแลผู้ป่วยหนักในทิศทางที่เป็นบวก ลบ เป็นกลาง โดยผ่านการเรียนรู้ และมีการแสดงออกให้เห็นจากพฤติกรรม เพราะฉะนั้นเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักทิศทางบวก เป็นสื่อสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติการพยาบาลให้กับผู้ป่วยอย่างเต็มใจและสมบูรณ์แบบ และอาจเป็นผลของการเรียนการสอนในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำการพัฒนาจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล จากการประชุมสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8-11 กันยายน 2530 ได้มีมติและข้อเสนอแนะให้ศึกษาปัญหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนใน 4 ด้าน เพื่อประกอบการสัมมนาครั้งที่ 2 เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์” ระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม ถึง 3 กันยายน 2536 โดยมอบหมายให้คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

รับผิดชอบจัดสัมมนาโครงการย่อยเรื่องการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตด้านจริยธรรม และทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ นอกจากนี้อาจเป็นผลของการที่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่สูงสุดมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลที่สั่งสมประสบการณ์การดูแลผู้ป่วย และพบกับสภาพผู้ป่วยหลายประเภท ดังที่จินตนา ยูนิพันธุ์ (2527 : 20) กล่าวว่า การเรียนภาคปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนในวิชาชีพพยาบาล เพราะนักศึกษาจะได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ด้วยตนเอง และฝึกฝนการปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ประจำวัน นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษามีเจตคติต่อวิชาชีพที่ดี และเฉลียวฉลาดได้ สามารถที่จะนำไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดี

2.3 คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจกระทำ

พฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าคะแนนเฉลี่ยสะสมของแต่ละสถาบันใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินได้ไม่เท่ากัน ทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจกระทำพฤติกรรมในการปฏิบัติการในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก และไม่ได้มีผลต่อการทำให้เกิดเจตคติที่ดีในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนัก อาจเนื่องมาจากหน่วยปฏิบัติงานในหน่วยนี้เป็นหน่วยปฏิบัติการพยาบาลพิเศษเฉพาะทางทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นใส่ใจในการที่จะใฝ่หาความรู้เท่ากันในการที่จะมีความพร้อมในการปฏิบัติการพยาบาลให้กับผู้ป่วยอยู่ตลอดเวลา จึงไม่มีผลต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรม

ผลการวิจัยนี้พบว่าเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยหนักตัวเดียวที่สามารถพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมสามารถสะท้อนให้เห็นความเชื่อของนักศึกษาพยาบาลต่อผู้ป่วยหนัก และต่อการดูแลผู้ป่วยหนัก ในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักว่าความเชื่อของนักศึกษาพยาบาลยังไม่เป็นบวกมากพอ และสาเหตุที่ทำให้ความเชื่อของนักศึกษาพยาบาลไม่เป็นบวกมากพอ อาจเนื่องมาจากอิทธิพลปัจจัยอื่นๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องเช่นเป็นหน่วยงานที่ค่อนข้างเฉพาะทางต้องมีความรู้ทักษะการทำงานที่ได้รับฝึกฝนมาอย่างดี(เพ็ญจันทร์ แสนประสาน , 2536) รวมทั้งอาจเกิดจากปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลผู้นั้นเองที่นอกเหนือไปจากตัวแปรพยากรณ์ของการศึกษารั้งนี้ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้หากเป็นไปในทางลบก็จะส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อของนักศึกษาพยาบาลทำให้เกิดผลตามมา คือความเชื่อของนักศึกษาพยาบาลไม่เป็นไปทางบวกมากพอตามทฤษฎี Fishbein

and Ajzen เชื่อว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การเกิดเจตคติได้ นั้นหมายถึงว่าถ้านักศึกษาพยาบาลมีความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางลบก็ทำให้เกิดเจตคติในทางลบด้วย ถ้าหากการเรียนการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาลได้นำเอาแนวคิดนี้ไปจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพแล้ว จะช่วยให้พยาบาลที่จบออกไปมาปฏิบัติงานมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และจะส่งผลต่อกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นไปในทางบวกมากขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาพบว่าเจตคติต่อการดูแลผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถเป็นตัวพยากรณ์ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลศาสตร์ ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลควรจะพิจารณาปรับปรุงการเรียนการสอนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการเรียนการสอนจริยธรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งอาจารย์มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยนำวิธีการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่พัฒนาในเรื่องของเจตคติต่อการปฏิบัติการพยาบาลหรือต่อวิชาชีพ

2. อาจารย์พยาบาล และพยาบาลวิชาชีพควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม พร้อมทั้งจัดวิธีการเรียนการสอนในการพัฒนาที่ส่งเสริมการตัดสินใจในปัญหาเชิงจริยธรรมเช่นในการสอนภาคทฤษฎีควรที่นำเอาสถานการณ์เชิงจริยธรรมที่เกิดขึ้นจริงมารวมกันอภิปรายในชั้นเรียน จะทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ในการตัดสินใจเมื่อเผชิญสถานการณ์จริยธรรมจริงในการปฏิบัติการพยาบาล

3. ควรจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางจริยธรรมในทางการพยาบาลตั้งแต่ในการเริ่มเรียนวิชาชีพการพยาบาลในชั้นปีต้นๆและสอดคล้องตามความสามารถของนักศึกษาพยาบาล โดยให้มีการสอดแทรกสถานการณ์ทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นจริงในการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อเป็นการสร้างเสริมเจตคติที่ดีเมื่อนักศึกษาจะต้องเผชิญกับปัญหาจริงในขณะปฏิบัติการพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. หาตัวแปรที่น่ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในหน่วยอภิบาลผู้ป่วยหนักในพยาบาลวิชาชีพ เช่น เรื่องของบุคคลิกภาพบุคคล เป็นต้น
2. ทำเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนา และสร้างรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาพยาบาล เพื่อใช้ในการพัฒนาเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลต่อไป
3. พัฒนาเครื่องมือใช้ในการการวิจัยต่อเนื่องในพยาบาลวิชาชีพต่อไป และพัฒนาจนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลได้